

Postmodern Çağ Şimdi Başladı

Fütüristler Derneği Başkanı Dr. Mustafa Aykut'un ezber bozan COVID-19'un küresel anlamda getirdiklerini geleceğe ilişkin öngörüler ile kaleme aldı.

Genellikle tarihçiler geçmiş şimdide dek üç ayrı zaman dilimine bölüyorlar. İlk Çağ MÖ 3000 ile MS 500 arasındaki, Orta Çağ MS 500 ile MS 1500 arasındaki, Modern (Yakın) Çağ ise MS 1500 ile günümüze kadar olan periyotlarla temsil ediliyor. Kim bilir, bugünlerde Modern Çağ'ı kapatıyor, Postmodern Çağ'a giriyoruz. Böyle düşündürecek pek çok belirti, olgu ve kimi sonuçlar var.

Periyotların uzunluklarına bakıldığında gitgide azaldıklarını görürüz. Dünyada cereyan eden çok büyük olaylar kronolojik olarak gösterilmek istendiğinde bunu içe doğru kıvrılan bir sarmal ile daha iyi anlatabiliriz. Nitekim, İlk Çağ 3500 yıl sürerken, Orta Çağ 1000 yıl sürmüştü. Oysa Modern Çağ başlayalı henüz 500 yıl oldu. Dolayısıyla, Post-Modern Çağ'a giriyor olmamız tarihin olağan akışına da uygun. Elbette bunun doğruluğunu ileriki yıllarda tarihçiler yazacak.

Küresel Tehditler Artıyor

Biz fütüristler, tarihe bakıp, geleceği irdeleyoruz. Bu bağlamda son 20 yıldır hazırladığımız listelerle, önümüzdeki on yıllarda, dünyamızı geri dönmeyecek denli değiştirecek tehditleri sıralıyoruz. Bunlar; Küresel Pandemi, Nükleer Savaş,

Nano Teknoloji, Yapay Zeka, Sentetik Biyoloji, Ekolojinin Çöküşü, Yanardağların Ardi ardına Patlaması, Küresel Ekonomik Sistemin Çöküşü, Aşırı Düzeyde İklim Değişikliği, Çok Büyük Göktaşları İle Çarpışma, Kötü Küresel Politikalar, Belirsiz Sonuçlar vb. Aslında, bu tehditlerden biri

DR. MUSTAFA AYKUT
Fütüristler Derneği Başkanı
@DrMustafaAykut

başladığında diğer birkaçını da tetikleyebiliyor. Şimdi olan da zaten bundan başkası değil. Küresel Pandemiyi (kıtalararası salgın) Küresel Ekonomik Sistemden, Küresel Politikalar, İklim Değişikliğinden, Belirsiz Sonuçlardan, Ekolojiden ayrı düşünemeyiz. Bugün şunu biliyoruz ki; 100-130 nanometre (bir saç telinin inceliğinden 10 bin kat daha küçük) Corona Virüsü dünyayı ele geçirdi. Dünyanın en zengin ekonomisi olmak, dünyanın en büyük ve gelişmiş donanımlı ordusu olmak, dünyanın en ileri teknolojisine ve bilim adamlarına sahip olmak fazla bir şey ifade etmiyor. Doğa kendi kurallarıyla ve çok yalın biçimde fabrika ayarlarına geri dönebiliyor. Bir memeli hayvandan bir başka memeli hayvana, oradan da insana mutasyon marifetiyle geçen bir virüs insan yapısı ekonomik ve sosyolojik tüm düzeni adeta kazık fren yaparak durdurabiliyor, hatta alt-üst edebiliyor. Çok kısa süre içerisinde küresel ekonominin yıldızları, borsalar, sığınacak son liman altın ve diğer değerli madenler, tahviller, petrol, aklınıza gelebilecek her türlü ticari menkul enstrüman aynı anda çöktü. Yıllardır ekonominin kuramını yazdıklarını söyleyen çok bilmişlerin inandırıcılığı yerle bir oldu. Dünyanın en gelişmiş, en zengin devletleri faizleri sıfırlamak, piyasaya

Küresel Pandemiyi (kıtalararası salgın) Küresel Ekonomik Sistemden, Küresel Politikalar, İklim Değişikliğinden, Belirsiz Sonuçlardan, Ekolojiden ayrı düşünemeyiz. Bugün şunu biliyoruz ki; 100-130 nanometre (bir saç telinin inceliğinden 10 bin kat daha küçük) Corona Virüsü dünyayı ele geçirdi.

bol bol para basıp dağıtmaktan başka çözüm bilmediklerini gösterdiler. Çünkü onların devri bitiyor, yeni ve bilinmedik, o nedenle alışılmadık bir devir başlıyor. Müesses nizam yerle bir olma tehlikesiyle karşı karşıya.

COVID-19 Ezber Bozdu

Karşılaştığımız COVID-19 pandemisini 16. Yüzyılda Kara Ölüm diye adlandırılan ve Avrupa nüfusunun üçte birini yok eden

veba salgını ya da 1918'de, hemen Birinci Dünya Savaşı ardından başlayan ve dünya nüfusunun yüzde birini ortadan kaldıran İspanyol Gribi salgını ile kıyaslayanlar olabilir. Bu kıyaslamayı yapmak doğru değildir. Bugün küreselleşme ile 18 bin uçağın aynı anda gökyüzünde olduğu dünya, bırakın bundan 500 yıl öncesini 100 yıl öncesi ile bile kıyaslanamaz. Sonuçları o kadar büyük olacak ki; Modern Çağ'ı kapatıp Post-Modern Çağ'a girişimizi tetikleyecek.

Yine, son 10 yılı aşkın bir süredir, insanların önümüzdeki on yıl içerisinde yaşamlarını temelden değiştirecek bilim ve teknoloji ürünlerini, sosyo-ekonomik dönüşümleri yazılı ve görsel hemen her mecrada anlatıyorduk. Artık, robotları, otonom araçları, Yapay Zekayı, Makine Öğrenmesini, Ultra Geniş Bant İletişimi, Nesnelerin İnternetini, Büyük Veriyi, 5G'yi, Sanal ve Artırılmış Gerçeklik olgusunu, Blokzinciri, Kripto Paraları, Giyilebilir Teknolojileri, Genom Teknolojilerini, Nano Teknolojiyi, Hassas Tıp Uygulamalarını, Dijital Dönüşümü, Endüstri 4.0'ı, Toplum 5.0'ı vb. kısmen de olsa duymayan kalmamıştır. Merak edilen şeydu; bunlar ne zaman, nerede,

nasıl, kimin için gelecek. Biz aslında YAVAŞ YAVAŞ VE ÖNÜMÜZDEKİ ON YILDA BEKLİYORDUK. Ama yanıtını yine doğa verdi. Bu bir 'Paradigma Değişimi'dir ve 'hemen-öncelikle' (at first-at once) geldi.

Gelecek Seçeneklidir

Fütürizm geleceğin seçenekli olduğunu elindeki metodolojilerle ortaya koyar. Bunlardan optimum (en uygunu) olanını gösterir ve oraya hızla ulaşmanın yollarını tanımlar. Buradan hareketle, Corona Virüsü Salgınının sonuçlarını da fütürizm açısından ele aldığımızda nelerle karşılaşacağımıza bakalım.

Daha çok okul, daha çok kampüs yapıyorduk. Yenilerin daha akıllı binalar olduğunu söylüyorduk. Çağdaş eğitim sistemi 19. Yüzyılın başlarında Horace Mann tarafından tanımlandı. Önceden hazırlanmış, aynı müfredat, aynı yaştaki çocuklara kendilerine görev verilmiş öğretmenler tarafından aktarılıyordu. Bu sistem aslında o günkü üretim ekonomisine sıradanlaşmış adam yetiştirme mekanizmasından başka bir şey değildi. Bugün geldiğimiz noktada artık şehirlerin içinde ve dışında büyüklük küçüklük kampüslerde binlerce öğrenci-

yi sınıflara dolduruyor, kafalarına daha çok bilgiyi sistematik olarak nasıl sokarız diye yarış yapıyoruz. Ama bunun sonu geldi. Kampüsler şimdiden darmadağın oldu. O, 7-8 ay içinin dolu olup, yılın geri kalan zamanında boş olmasına rağmen muhafaza edilen, temizlenen, ısıtılan, soğutulan, sürekli bakımı yapılan, güvenliği sağlanan binalar şimdi korku filmlerinin platoları gibi. Çevrim içi öğrenime geçiyoruz. Herkes eşit bilgiye, her zaman, her yerden erişilebiliyor. Herhangi bir okula bağımlı kalmanın da sonu geliyor. Öğrenciler 'transcrip'lerini en iyi hocaların en iyi anlatımlarıyla aldıkları derslerden oluştu- racaklar. Standart ve formatlanmış eğitim tarihin çöp sepetine gidiyor. Okula gide- meyecek yaşa gelmiş hocalardan dahi so- nuna dek yararlanmanın yolu açıldı.

Okullar böyle iken, işyerleri, koca koca plazalar, onların salonlarına doldurulmuş 'cubicle'lar farklı mı? Elbette değil. 25-30 yılını hatta daha fazlasını 2 m'lik alanla-

ra sıkıştırmış ve günde toplam 10-12 saat çalışarak ve ofislerine ulaşmak, evine gitmek için trafikte ömrünün üçte birini plazalarda ve yollarda geçiren insanlar özgürlüklerine kavuşuyorlar. İşlerini me- kandan ve zamandan bağımsız olarak yerine getirebilecekler. Toplantılarını ol- dukları ya da olmayı istedikleri yerlerden katılarak sanal gerçeklik teknolojisinin sunduğu 3B görüntü olanaklardan yarar- lanarak gerçekleştirecekler. Fiziki toplantı salonları ortadan kalkacak. Bunlar şimdi ekranlarda oluyor ama çok geçmeden kolay kullanılabilen gözlüklerle olacak. 10-15 kişinin katılabileceği sanal ortamların bir başka yararı olarak konuştuğumuz dilin bir önemi kalmayacak. Karşımızdaki biz hangi dili kullanırsak kullanalım, kendi dilinde anlayacak.

Alışveriş Merkezleri, 'Department Store'lar da yeni dünya düzeninde payına düşeni alacak. Hızla kaybolacaklar. 'Onli- ne' alışveriş 7'den 70'e ticaretin temeli ni

oluşturacak. Lojistik firmaları başta oto- nom araçlar, dronlar olmak üzere inovatif çözümleriyle yarışacaklar. Hız, kalite, fiyat eskisinden çok daha iyi olacak.

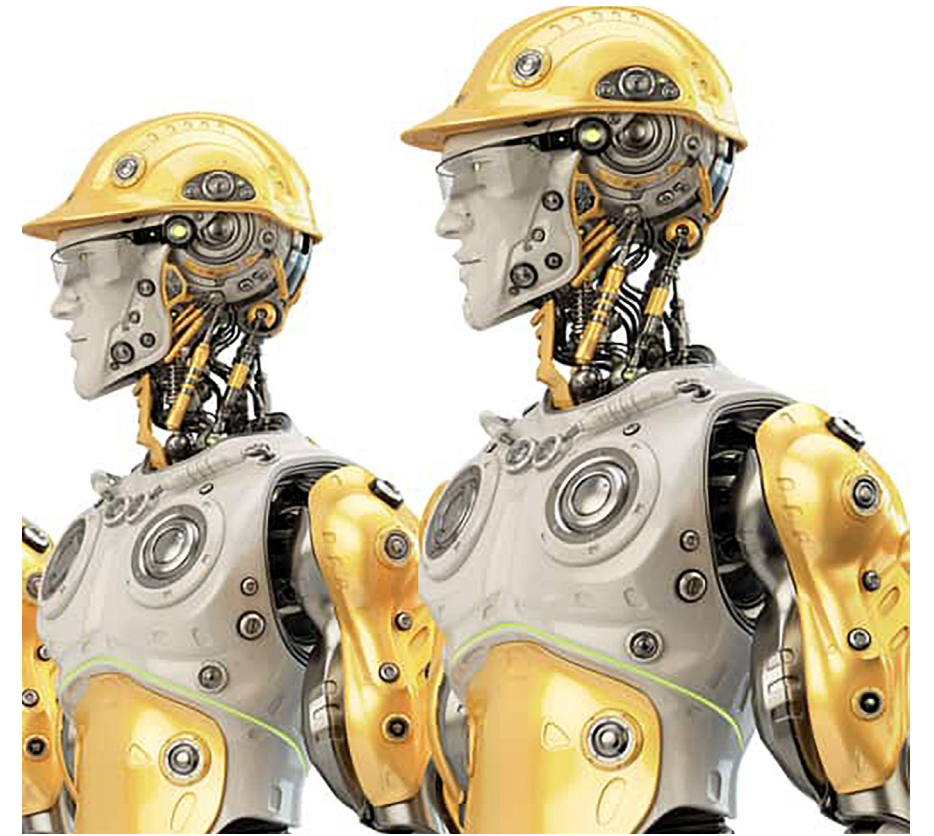
Avrupa'da Aydınlanma Süreci ile bilime önem verilmesi modern hastane anlayışını da ortaya çıkardı. 18. Yüzyıldan sonra hastaneler ölmeye gidilen yerler olmaktan çıktı, iyileşmeye gidilen yerler olmaya başladı. Ancak, son 300 yıldır kendini yenileyemedi. Eğitimde olduğu gibi tek düze, standartlaştırılmış kalıplarla hastalara yaklaşıldı. Hastalıklar kategori- leştirilip, her birine aynı reçeteler yazıldı. Aynı tedavi yöntemleri uygulandı. Oysa COVID-19 gösterdi ki; hastalığı yapan virüs bile hastadan hastaya geçerken mutasyona uğruyor ve farklılaşıyor. Her insanın bünyesi, hastalığa vereceği yanıt diğerinden ayrışıyor. Kişiselleştirilmiş tıp- tan daha iyi çözüm yok. Kişiselleştirilmiş, koruyucu ve önleyici hassas tıp gelenek- sel tıbbın 300 yıllık saltanatını yıkıyor. Bir

ilacın eczanedeki raflarda yerini alması ArGe çalışmalarına başladıktan sonra 12-15 yıl sürüyordu. Aşılar 18-24 ayda geliştirilebiliyordu. Hatırı sayılır bilimsel dergilerde bir makale yayınlamak 4 ay- dan daha kısa bir sürede mümkün de- ğildi. COVID-19'dan önce bunu tıp, biyoloji, kimya ve farmakolojinin önde gelenlerine sormuş olsaydınız, size hepsi aynı yanıtı verirdi. Daha hızlısı imkansız. Oysa şimdi ilaç için patent sürecini aklına getiren yok. Aşı için onlarca laboratuvar aynı anda hummalı bir şekilde yarışıyor. Etki Çar- panı (Impact Factor) en üstlerde yer alan Nature gibi en saygın dergiler, önüne ne gelirse yayınlar duruma düştüler.

Kurumlar ve Çalışanları Yeniden Yapılanacak

Çalışıyormuş gibi yapıp, zaman geçir- menin devri kapanıyor. Kurumlarda çalış- anların liyakatları, performansları daha hassas ölçülebilecek. Zamanını daha es- nek kullanan ve ofislerdeki masalarında oturmayan çalışanlar kendilerini gelişt- irme fırsatı bulacak, niteliklerini sürekli artıracaklar. Niteliklerini gösterebilecek- leri coğrafya yaşadıkları ülkenin sınırlarını kolayca aşabilecek. Bilgi ve becerileriyle daha kolay iş bulabilecekler. Ofislere ka- palı kalmak yerine istedikleri yerden çalışabilen insanların mutluluğu artacak. 9-17 mesai kavramı tarihe karışacak. İşin ge-

Değer yargıları tümüyle değişti. Tedarik zincirleri paramparça oldu. Şeffaflık, paylaşım- cılık, empati gibi insani özellikler yeniden tanımlanıyor. Sosyo-ekonomik ve sosyo-politik sonuçları olumlu olacak. Küresel- leşmenin getirdiği jeo-politik pratikler geçerliğini yitirecek.

rektirdiği kadar ve esnek çalışma düzeni gelecek. Bu düzende iş başına ya da saat başına ödeme yapılacak. Kol gücü için robotlarla, beyin gücü için Yapay Zeka ile uyumlu çalışabilen kurumlar ayakta kala- cak. Kurumların güvenliği denilince kapı- daki güvenlik görevlileri, yangın alarmları, siber güvenlik tedbirlerinden başka sağlık güvenliği ön plana çıkacak. Bunu düzenli ve sürekli sağlayabilmek için planlar yapı- lacak, projeler geliştirilecek. İster KOBİ'ler olsun, ister büyük kurumlar olsun, büyük veri analitiği, blokzincir, Makine Öğren- mesi, Ultra Geniş Bant İletişim (Fiber, 5G, Düşük Yörünge Uydu Sistemleri vb.) alanlarına yatırım yapmayan kurumların gelecekte var olmaları kolay olmayacak.

Olumlu Geleceği Biz Tasarlayacağız

Değer yargıları tümüyle değişti. Teda- rik zincirleri paramparça oldu. Şeffaflık, paylaşımçılık, empati gibi insani özellikler yeniden tanımlanıyor. Sosyo-ekonomik ve sosyo-politik sonuçları olumlu ola- cak. Küreselleşmenin getirdiği jeo-politik pratikler geçerliğini yitirecek. Fildişi kule-

lerde olduklarını düşünenlerin ne kadar kırılğan oldukları anlaşıldı. Kimse bundan ari olmadığını çok net biçimde anlıyor. Korku imparatorlukları tanesi 5 cent'e satılan tıbbi maskeleri bugün kapı kapı arar duruma düştüler. Artık güvenlik yalnızca top-tank-füze ile sağlanamaz. Siber gü- venlikte yapacaklarınız yeterli değil. Bir ülke her şeye rağmen ayakta kalacaksa; sağlık güvenliğini (biyolojik savaş dahil) önceliklendirmelidir. Kendi tıbbi malze- mesini araç-gereç, ilaç, aşı vb. olarak ken- di üretebilmelidir. Tarım (gıda ürünleri, to- hum vb.), su, çevre (ormanlar, nehirler, su kaynakları, madenler) yalnızca ekonomik sorunlar olarak değil, aynı zamanda, hat- ta daha da fazla önem vererek, güvenlik sorunları olarak ele alınmalıdır.

Her şey dinginleşip, normal yaşantımıza geri döndüğümüzde, unutulmaması ge- reken ve hep aklımızda kalacak iki resim- den biri, sanki vebalılar gibi mültecilerden kaçan Avrupalıları gösteriyorken, diğeri COVID-19'lu olduğu için Avrupalı- lardan kaçan mültecileri hatta birbirlerini gösteriyor olacak.